

Otázky SZK z Dějin umění a architektury – chronologická část

(určeno pro všechny obory s výjimkou oboru Architektonická tvorba)

1.

Počátky umění a architektury v pravěku a jeho význam pro další vývoj

Paleolit, neolit, doby kovů, jeskynní malířství, sošky Venuší, megalitické stavby, Keltové.

2.

Umění nejstarších států – od starověkého Egypta po Krétu a Mykény

Egyptská Stará, Střední, Nová říše a pozdní doba; Sumerové, Akkadové, Babylóňané, Asyřané, Peršané; Kréta a Mykény.

3.

Civilizace a umění starověkého Řecka a jeho dědictví

Doba archaická, klasická, helénistická – architektura, sochařství, malířství.

4.

Výtvarná kultura antického Říma, její předpoklady a dědictví

Etruskové, Řím za republiky a císařství – monumentální architektura, sochařství a malířství, šíření římské kultury.

5.

Počátky křesťanství, umění raného středověku a počátky vrcholného středověku

Raně křesťanské, byzantské, karolinské, otonské a velkomoravské umění; románská epocha v západní, jižní a střední Evropě.

6.

Vrcholně středověká epocha evropské gotické kultury

Francouzské katedrály a expanze gotiky do Evropy; italské gotické umění, internacionální gotika, franko-flámský realismus – Jan van Eyck a jeho pokračovatelé v Nizozemí, křídlové oltáře pozdní gotiky.

7.

Česká gotika

Doba pozdních Přemyslovců, rozkvět architektury, malby a sochařství za Karla IV., Mistr vyšebrodského oltáře, mistr Theodorik, Mistr treboňského oltáře, Petr Parléř, krásný sloh a jeho mistři, vladislavská gotika.

8.

Zrod a rozmach renesance 15. století v Itálii, renesance v Německu

Florence jako místo zrodu nového umění, vztah renesance k antice a přírodě, nová tematika, zrod nových žánrů (Giotto, Masaccio, Brunelleschi, Donatello, Botticelli).

Renesance v Německu (Matthias Grünewald, Albrecht Dürer).

9.

Vrcholná renesance v Itálii a její manýristické vyznění, renesance v českých zemích

Od Leonarda a Bramanteho k Raffaelovi a Michelangelovi, benátské malířství – Giorgione, Tizian, Tintoretto, florentský manýrismus, Palladiova architektura.

Rané ozvuky italské renesance na Moravě a v Praze; renesanční výtvarná kultura v Čechách (portréty, stavitelství), konfesijní otázka umění.

10.

Zrod a rozvoj baroka v Itálii v 17. století

Tridentský koncil a výtvarné umění, reforma malířství v díle boloňských a římských malířů (Carracciové, Caravaggio), římský klasicismus a Akademie sv. Lukáše (Pietro da Cortona).

Sochař a architekt G. Bernini, architekt C. Maderna, dynamický barok Fr. Borrominiho a G. Guariniho.

11.

Hlavní proudy západoevropského baroka 17. století

Zlatý věk nizozemského malířství – Rubens, van Dyck, Rembrandt, Vermeer, holandský realismus, rozvoj žánrové malby, krajinomalby a portrétu. Malířství ve Španělsku (El Greco, Velázquez).

12.

Manýrismus a baroko 17. století v Čechách

Umění na dvoře císaře Rudolfa II. (B. Spranger, H. von Aachen, J. Heintz, Adriaen de Vries).

Umění raného baroka v Čechách (K. Škréta, J. J. Bendl, M. Willmann); stavitelé G. M. Filippi, C. Lurago, F. Luchese.

13.

Vrcholné baroko v Čechách a rokoko

Malíři P. Brandl, V. V. Reiner, sochaři F. M. Brokoff a M. B. Braun; architekti Kr. a K. I.

Dienzenhoferové a skupina staveb dynamického baroka, barokní gotika J. B. Santiniho.

Rokoko jako pozdní fáze baroka v architektuře a výtvarném umění (B. Neumann, bratři Asamové, Tiepolo, A. Watteau, N. Grund).

14.

Klasicismus a romantismus

Charakteristika a vztah dvou různých uměleckých tendencí. Vliv osvícenství na umění, význam uměleckých akademií (založení Akademie v Praze). Klasicismus v architektuře (F. Mansart, J. B. Fischer z Erlachu, Ch. Wren). Romantické výtvarné umění a literatura. Historismus v architektuře. (J.-L. David, J. A. D. Ingres, F. Goya, A. Canova, B. Thordvaldsen, C.-D. Friedrich, W. Blake, H. Fusseli, T. Géricault, E. Delacroix, A. Tkadlík, krajináři atd.)

15.

Akademismus, realismus a impresionismus

Akademická malba a sochařství. Realismus, výtvarné umění a sociální otázky. Karikatura a knižní ilustrace. Urbanistické změny měst. Dobové a současné chápání impresionismu. Vztah umění a technologií: nové vytváření, reprodukování a distribuování obrazů (fotografie).

(H. Makart, H. Daumier, G. Courbet, C. Corot, A. Navrátil, K. Purkyně, A. Manet, C. Monet, P. Seurat, A. Slavíček, O. Lebeda atd.)

16.

Secese, symbolismus a dekadence

Výtvarné umění a dobová filosofie (Nietzsche), vztahy k romantismu. Situace konce 19. století v různých uměleckých centrech (Paříž, Praha, Mnichov) Ideové zdroje secese a její představitelé. Význam užitého umění (plakát). Secesní architektura a moderní technologie.

(J. Ruskin, W. Morris, A. Mucha, G. Klimt, V. Horta, O. Wagner, V. Preissig, G. Moreau, O. Redon, A. Böcklin, J. Preisler, M. Pirner, J. Fanta atd.)

17.

Počátky moderního sochařství a avantgardního sochařství, figura od Rodina ke Giacomettimu

Sochařství 19. století a architektura. Pomník. Vztahy sochařství k impresionismu, symbolismu a secesi. Meziválečný vývoj figurativního sochařství a vliv uměleckých avantgard. (A. Rodin, G. Vigeland, M. Rosso, F. Bílek, I. Meštrovič, C. Brancusi, A. Giacometti, atd.)

18.

Avantgardy před první světovou válkou

Postimpresionismus, fauvismus a expresionismus. Vědecký základ postimpresionismu. Barva ve fauvismu. Vnitřní prožitek a expresionismus. Modernismus ve Střední Evropě a v Čechách, vztahy k literatuře a filmu. (V. van Gogh, P. Gauguin, E. Munch, J. Ensor, H. Matisse, Der Blaue Reiter, Die Brücke, J. Váchal atd.)

19.

Kubismus, futurismus a konstruktivismus

Výtvarné zdroje kubismu, vliv přírodních věd. Kubismus v Paříži a v Praze: představitelé, spojení, vazby, rozdíly. Česká výtvarná avantgarda počátku 20. století. Futurismus jako programová avantgarda: manifesty, ideologie představitelé, média, rozšíření a lokální varianty. Konstruktivismus v SSSR, LEF. (P. Cézanne, G. Braque, P. Picasso, B. Kubišta, E. Filla, J. Gočár, T. Marinetti, U. Boccioni, A. Larionov, N. Gončarovová, R. Zátková, A. Rodčenko, V. Tatlin atd.)

20.

Vznik a vývoj abstraktního malířství v první polovině 20. století

Abstrakce a postimpresionismus, abstrakce a symbolismus. Vliv vědeckého poznání a dobových duchovních učen. Základní teoretické texty. (F. Kupka, V. Kandinskij, H. af Klint, K. Malevič, P. Mondrian atd.)

21.

Meziválečné avantgardy

Dobový kontext, vztahy k literatuře a dalším uměleckým formám. Dadaismus. Surrealismus a jeho program, výtvarné umění a psychologie. Vliv na současné umění. Česká meziválečná avantgarda, poetismus a Devětsil. Bauhaus. Architektura 20. a 30. let. Funkcionalismus. (T. Tzara, M. Duchamp, O. Dix, H. Höch, A. Breton, M. Ernst, S. Dalí, K. Teige, Toyen, Corbusier, atd.)

22.

Světové a české umění v dobách totalitních režimů

Oficiální a neoficiální umění. Pojem „zvrhlé umění“. Válečná a poválečná situace a dobová umělecká seskupení. Válečný a poválečný civilismus, surrealismus a explosionismus. Socialistický realismus, krotký modernismus a tvůrčí skupiny. Formální rysy a obsahové proměny umění od 50. do konce 60. let. Změny v poválečné architektuře Československa. (Skupina 42, Sedm v říjnu, Skupina Ra, M. Medek, V. Boudník, Máj, Trasa, UB 12, Křižovatka ad.)

23.

Abstraktní expresionismus a minimalismus

Nová centra světového umění. Abstraktní expresionismus a Color Field Painting. Kritik Clement Greenberg a jeho pojetí modernismu. Minimalismus: geneze směru, teoretická východiska a hlavní představitelé. Postminimalismus, land art. (J. Pollock, L. Krasner, W. de Kooning, L. Morris, C. Andre, D. Judd, E. Hesse, R. Smithson atd.)

24.

Informelní a konstruktivní tendence

Poválečné tendence v Evropě, art brut a informel. Op art a geometrická abstrakce. Ozvuky na české scéně, český informel a strukturální abstrakce. Český nekonstruktivismus a nová citlivost. Brutalismus a poválečný modernismus v architektuře. (J. Dubuffet, J. Fautrier, B. Riley, J. Kolář, B. Kolářová, Z. Sýkora, K. Malich atd.)

25.

Expresivní figurace, pop art, hyperrealismus

Osobnosti evropské figurativní malby po roce 1950. Předchůdci a představitelé pop artu, The Independent Group. Evropská nová figurace, hyperrealismus, nová figurace v Československu a česká malba 70. a 80. let, Malba a fotografie, nová historická malba.

(F. Bacon, L. Freud, R. Hamilton, R. Rauschenberg, A. Warhol, Ch. Close, G. Baselitz, A. Kiefer, G. Richter, J. Sopotko, sestry Válové, N. Rauch atd.)

26.

„Když se postoj stává formou“, postmediální umění

Pojem neoavangarda. Nový realismus, situacionisté. Environmenty a happeningy. Fluxus a pojem intermedia. Osobní mytologie. Performance a body art. Akční umění v Čechách.

(Y. Klein, P. Manzoni, G. Debord, J. Cage, A. Kaprow, G. Maciunas, J. Beuys, V. Acconci, Ch. Burden, M. Abramovic, M. Knížák, J. Kovanda)

27.

Konceptuální a postkonceptuální umění

Geneze a definice pojmu, vybraní představitelé, výrazové prostředky konceptuálního umění: objekt, text, fotografie. Situace ve východní Evropě, české konceptuální a konkrétní umění, hlavní představitelé.

Konceptuální umění 21. století. (J. Kosuth, S. LeWitt, B. a H. Becherovi, M. Kelly, I. Kabakov, J. Valoch, T. Emin, M. Creed atd.)

28.

Videoart, umění pohyblivého obrazu a nová média

Geneze nového média a jeho technické podmínky. Vztah s filmovou tradicí, expanded cinema. Pojem nová média. Nástup digitalizace a distribučních možností internetu. Hlavní představitelé českého videoartu a umění pohyblivého obrazu. (N. J. Paik, W. Vasulka, M. Snow, D. Gordon, B. Viola, P. Rist, M. Barney, P. Huyghe, T. Dean)

29.

Postmodernismus, jeho formy a témata

Definice pojmu. Postmoderní architektura. Formy: neoexpresionismus, stylová pluralita, apropiace, objektové umění a instalace, fotografie. Témata: „high x low“, simulakrum, identita, multikulturalismus, aktivismus, institucionální kritika. Česká postmoderna a její nástup v 80. letech. (J. Schnabel, S. Levine, C. Sherman, J. Koons, J. Wall, transavantgarda, K. Wodiczko, Irwin, Tvrdohlaví atd.)

30.

Umění přelomu milénia

YBA, postprodukce, vztahová estetika, umění spolupráce, globalizace, diskurzivní obrat, archivní obrat, postinternetové umění. Česká reakce. (N. Bourriaud, Ch. Marclay, F. Gonzalez-Torres, Aj Wej-wej, H. Steyerl, atd.)

Doporučená základní literatura k jednotlivým otázkám

1.

Jan Filip: Keltská civilizace a její dědictví, Praha 1995.

Albert Chatelet / Bernard Philippe Groslier et al.: Světové dějiny umění, Praha 1990, s. 1-24.

2.

Albert Chatelet / Bernard Philippe Groslier et al.: Světové dějiny umění, Praha 1990, s. 17-24, 34-81.

3.

Donald Strong: Antické umění, Praha 1980.

Albert Chatelet / Bernard Philippe Groslier et al.: Světové dějiny umění, Praha 1990, s. 82-128.

4.

Donald Strong: Antické umění, Praha 1980.

Albert Chatelet / Bernard Philippe Groslier et al.: Světové dějiny umění, Praha 1990, s. 145-192.

5.

Albert Chatelet / Bernard Philippe Groslier et al.: Světové dějiny umění, Praha 1990, s. 193-224, 249-288.

6.

Albert Chatelet / Bernard Philippe Groslier et al.: Světové dějiny umění, Praha 1990, s. 289-320.

Jarmila Vacková, Jan van Eyck, Praha 2005.

7.

Josef Krása / Rudolf Chadraba (eds.): Dějiny českého výtvarného umění, I/1-2. Od počátků do konce středověku, Praha 1984.

8.

Umění italské renesance. Architektura, sochařství, malířství, kresba, z německého originálu přeložili Jiřina Hořejší ad., Praha 1996 a 2000 (2. vydání).

Jose Pijoan, Dějiny umění, sv. 6.

9.

Umění italské renesance. Architektura, sochařství, malířství, kresba, z německého originálu přeložili Jiřina Hořejší ad., Praha 1996 a 2000 (2. vydání).

Ivo Hlobil a Eduard Petrů, Humanismus a raná renesance na Moravě, Praha 1992.

10.

Baroko: Theatrum mundi – svět jako umělecké dílo, editor Rolf Toman; texty Barbara Borngässerová, Praha 2013.

11.

Baroko: Theatrum mundi – svět jako umělecké dílo, editor Rolf Toman; texty Barbara Borngässerová, Praha 2013.

12.

Dějiny českého výtvarného umění II/1, 2. Od počátků renesance do závěru baroka, Praha 1989.

Lenka Stolárová – Vít Vlášek (edd.), Karel Škréta (1610–1674). Doba a dílo (kat. výst.), Praha 2010.

Petr Macek – Richard Biegel – Jakub Bachtík (edd.), Barokní architektura v Čechách, Praha 2015.

13.

Dějiny českého výtvarného umění II/2. Od počátků renesance do závěru baroka, Praha 1989.

Jaromír Neumann, Andrea Steckerová (ed.), Petr Brandl, Praha 2016.

Pavel Preiss, Václav Vavřinec Reiner: dílo, život a doba malíře českého baroka, Praha 2013.

Petr Macek – Richard Biegel – Jakub Bachtík (edd.), Barokní architektura v Čechách, Praha 2015.

14.

Nicolas Poussin, Dopisy a dokumenty. Arbor vitae, 2002.

Maarten Doorman, Romantický řád. Prostor 2008.

Francois Furet (ed.), Člověk romantismu a jeho svět. Vyšehrad 2010.

Dějiny českého výtvarného umění 1780-1890. sv.III, Academia, Praha 2001.

15.

Dějiny českého výtvarného umění 1780-1890. sv.III, Academia, Praha 2001.

Charles Baudelaire, *Úvahy o některých současnících*. Praha 1968.

Marie Rakušanová. Bytosti odnikud. Metamorfózy akademických principů v malbě první poloviny 20. století. 1. vyd. Praha: Academia, 2008.

16.

Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938 sv.IV,1, Academia, Praha 1998.

Wittlich, Petr, *Česká secese*, Odeon, Praha 1982.

Paul Cezanne, Čist přírodu. Arbor vitae 2001.

17.

Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938 sv.IV,1, Academia, Praha 1998.

Wittlich, Petr, *Sochařství české secese*, Karolinum, Praha 2000.

Auguste Rodin, O umění. SNKLU, 1961.

18.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 64-77.

19.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 78-84, 90-97, 106-117.

20.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 85-89, 118-124, 130-134.

21.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 135-141, 168-173, 185-189, 190-196, 245-249.

Český surrealismus, 1929-1953, Argo a GHMP, Praha 1996.

22.

Tereza Petišková, Oficiální umění padesátých let, in: Dějiny českého výtvarného umění V. 1939 – 1958. Academia 2005, s. 341-370.

Lenka Bydžovská, Surrealismus, existencialismus, explozionalismus, in: Dějiny českého výtvarného umění V. 1939 – 1958. Academia 2005, s. 387-408.

Vojtěch Lahoda, Krotký modernismus, in: Ohniska znovuzrození: České umění 1956 - 1963. GHMP 1994, s. 15-64.

23.

Clement Greenberg, Modernistická malba. In: Tomáš Pospiszyl (ed.) Před obrazem, OSVU, Praha 1998, str. 35–42.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 348-367, 439-444, 492-495.

24.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, 337-342.

Mahulena Nešlehová, Poselství jiného výrazu / Pojetí „informelu“ v českém umění 50. a první poloviny 60. let. Praha 1997

Josef Hlaváček, Nová citlivost, in: Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958 – 2000. Academia 2007, s. 221-232.

25.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 385-390, 445-449.

Marie Klimešová, Česká nová figurace šedesátých let, reflexe pop artu, groteska, asambláž, in: Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958 – 2000. Academia 2007, s. 143-178.

26.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 391-397, 434-438, 450-469.

Pavčina Morganová, Akční umění. Votobia, Olomouc, 1999 (2. vydání 2010).

27.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 521-537.

Jiří Valoch, Konceptuální projevy, in: Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958 – 2000. Academia 2007, s. 575-576.

28.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 560-564, 654-658.

Lev Manovich, Principy nových médií. In: Tomáš Dvořák (ed.), Kapitoly z dějin a teorie médií, AVU 2010, s. 33-50.

29.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 580-589, 596-599.

Milena Slavická, Postmoderní polibek, in: České umění 1980–2010 / Texty a dokumenty, VVP AVU 2012, s. 185-190.

Josef Hlaváček, Postmoderna a nedávné české umění, in: České umění 1980–2010 / Texty a dokumenty, VVP AVU 2012, s. 197-204.

30.

hal foster, Rosalind Kraussová, Yve-Alain Bois, Benjamin Buchloh, Umění po roce 1900, Slovart 2007, s. 600-653, 664-669.

Claire Bishop, Řízení reality. Spolupráce a participace v současném umění, Sešit pro umění, teorii a příbuzné zóny, č. 1-2, 2007, s. 8-36.

Nicolas Bourriaud, Postprodukce, Tranzit 2004.